

מפגש מס' 51

דף מקורות

ספר ישעיהו פרקים ל"ב - ל"ו

נושא השיעור: מפלת אדום וגאולת ישראל (ל"ד-ל"ה)

1. רד"ק לישיעיהו ל"ה, ו:

(ו) כי נבקעו במדבר מים - הנה אמר מיכה המורשתי "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", והנה יהיה זה מהנפלאות שיבקעו במדבר מים: ונחלים בערבה - שימצאו מים רבים בדרך בשוכם לארצם: (ז) והיה השרב - מקום השרב ומקום הצמאון יהיה לאגם ולמבועי מים שיהיו נובעים להם בדרכם בלכתם במקום ציה שהוא מקום השרב שאין שם מים מרוב החום.

2. דעת מקרא לישיעיהו, סיכום פרקים ל"ד-ל"ה:

ההבטחות על פריחת המדבר משתמעות לפנים אחדות: במשמעותן העיקרית המדבר הוא הדרך העוברת מבבל אל ארץ ישראל, הוא יפרח כדי שתהא דרך נוחה ונעימה לשבי ציון ויבקעו בו נחלים להשקות את העוברים בו, כמו שנבקעו המים במדבר ליוצאי מצרים. ואולם מלשון הכתוב נראה שהפריחה המובטחת לא תהיה לשעתה בלבד, לשעת המעבר של שבי הגולה, אלא שישתנה טבע המדבר, והוא יהפך לארץ פוריה, משום שיתגלה בו כבוד ה'. כבוד ה' ילך לפני שבי הגולה במדבר ומעצמת התגלותו תתבטל קללת השממה הרובצת על המדבר, והוא יהפך לארץ פוריה וברוכת מים. ומסתבר שבכלל המדבר האמור בפרשה הזאת גם ארץ ישראל עצמה, שהיתה למדבר שממה בימי הגלות ולכשישובו בניה אליה תשוב ותפרח ותהיה כולה ארץ ברוכה. ועוד יש לומר, שהמדבר שיעברו בו גולי בבל בדרכם אל ארץ ישראל גם הוא כלול בתוך גבולות הארץ המובטחת לאברהם אבינו... ולפי זה יש לומר שתחילה יפרח המדבר כדי שיעברו בו בני ישראל בדרך נוחה, ופריחתו תתמיד, כדי שבסופו של דבר יתנחלו בו בני ישראל כאשר יירשו את כל הארץ המובטחת... וכן ההבטחה על רפואת בעלי המומים יוצאת לפנים רבות, היא הבטחה לשבי הגולה שלא יהיו בהם מומים המעכבים את הליכתם בדרך; היא גם הבטחה לבני ישראל שיתרפאו כולם...

3. רש"י לישיעיהו ל"ה, ה-ז:

(ה) עיני עורים - אותם שהיו עד הנה עורים מהכיר את מורא זו עליהם: ואזני חרשים - שלא היו שומעים לקול נביאים עד הנה תפקחנה ותפתחנה כי אתן להם רוח נכון ליראה אותי ועל ישראל הוא אומר שקראם עורים וחרשים...
(ו) כי נבקעו במדבר מים - כי תשמחם ישועתו ויפרחו כמדבר ציה הצמאה למים ומעיינות נבקעים בתוכה כלומר כי יצמח ישע לנדכאים: (ז) והיה השרב להם לאגם - התאב לתשועה יהא נושע והנביא דבר בלשון משל:

4. מצודת דוד לישיעיהו ל"ה, ה-ו:

(ה) אז וכו' - רצה לומר ישראל שהיו כעורים וחרשים רואים עלבונם ושומעים חרפתם ועושים עצמם כאלו לא יראו ולא ישמעו הנה אז יראו וישמעו: (ו) אז ידלג - ישראל שהיו תשושי כח כחגרים ידלגו אז כמו איל: ותרון - ישראל שהיו כאלם לא יפתח פיו ימלא לשונם רינה:

5. דעת מקרא לישיעיהו, סיכום פרקים ל"ד-ל"ה:

...הדברים על פריחת המדבר והמים שבו ודרך הקודש ניתנים להתפרש כסמל ומשל להתפשטות תורת ה' בישראל ובעולם כולו. ואולם יש לדעת כי אין הפירוש הסמלי יכול לבטל את הכוונה העיקרית של הדברים לפי פשוטם, כי תפרח הארץ ממש ובני ישראל ישובו אליה ממש. פריחת הארץ והצלחת בני ישראל בה תנאים מוקדמים והכרחיים הם לפרסום כבוד ה' ותורתו בעולם כולו...